

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра ветсанекспертизи, мікробіології, зоогігієни та безпеки і якості
продуктів тваринництва

«Затверджую»
Завідувач кафедри

Фотіна Т.І.
2020 рік

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 2.ЕКОЛОГІЧНА ПАРАЗИТОЛОГІЯ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Вибіркова дисципліна

Для аспірантів з спеціальностей

211 Ветеринарна медицина,

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Екологічна паразитологія» для
аспірантів за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина

Розробники: Березовський А.В., доктор ветеринарних наук, професор.

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри «Ветсанекспертизи,
мікробіології, зоогігієни та безпеки і якості продуктів тваринництва».

Протокол від «25» червня 2020 року № 18

Завідувач кафедри "Ветсанекспертизи, мікробіології, зоогігієни та
безпеки і якості продуктів тваринництва" _____ (Фотіна Т. І.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Погоджено:

Завідувач відділу аспірантури
та докторантури _____ (Лозинська І.В.)

Декан факультету _____ (Нечипоренко О. Л.)

Гаранти програм _____ (Березовський А.В.)

Методист навчального відділу _____ (С.В. Баранчик)

Зареєстровано в електронній базі; дата: _____ 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: 211 Ветеринарна медицина,		
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів: 2		2020-2021	
		Курс	
		2	
		Семестр	
Загальна кількість годин: – 150)		4-й	
		Лекції	
		36	
		Практичні, семінарські	
		36	
		Лабораторні	
		Самостійна робота (курсова)	
		78	
		Вид контролю: залік	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента - 1	Освітньо-кваліфікаційний рівень: аспірант		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання у осінньому семестрі – 76/78.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Паразитологія – комплексна наука, яка вивчає зоопаразитів, спричинені ними захворювання і заходи боротьби з ними. Це одна з основних клінічних дисциплін, яка формує спеціаліста ветеринарної медицини. Основна роль дисципліни – засвоїти будову і розвиток збудників інвазійних хвороб і лікувально-профілактичних заходів в господарствах різного спрямування. Основну увагу звернено на зоонози – хвороби спільні для людей і тварин.

Метою вивчення дисципліни поглиблення теоретичних знань у аспірантів з діагностики, лікування та профілактики інвазійних хвороб тварин, набуття ним практичних навиків з лабораторної справи, а також постановці діагнозу та підготовка його до самостійної наукової й практичної роботи. Логіка і структура курсу дозволить аспірантам засвоїти необхідний обсяг знань, що дасть можливість досягти високого рівня професійної компетентності у майбутньому. Основна роль дисципліни – освоєння методів діагностики, лікування і профілактики інвазійних хвороб тварин. Основну увагу звернено на зоонози – хвороби спільні для людини і тварин.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Паразитологія та інвазійні хвороби» є: поглибити теоретичну підготовку із загальної паразитології, а також з глобальних інвазійних хвороб тварин; оволодіти методами паразитологічного розтину (методики повного та неповного гельмінтологічного розтину); освоїти методи паразитологічної експертизи; оволодіти сучасними методами життєвої та посмертної діагностики глобальних паразитарних хвороб тварин; освоїти методи паразитологічного дослідження проміжних хазяїв та об'єктів довкілля; навчитись ставити наукові експерименти та проводити їх статистичні обрахунки; отримати навички опрацювання літературних джерел з вибраної тематики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: сучасні та новітні методи досліджень інвазійних хвороб тварин; чинні закони та інші нормативно-правові акти щодо безпеки та поширення інвазійних хвороб тварин і якості продукції тваринництва.

вміти: ставити діагноз на інвазійні хвороби тварин, диференціювати збудників хвороб, проводити дослідження тварин та об'єктів довкілля, розробляти і упроваджувати лікувально-профілактичні заходи за інвазійних хвороб тварин у господарствах різної форми власності, володіти сучасними методами досліджень.

Програма навчальної дисципліни

Робоча навчальна програма знаходиться на апробації кафедри ветсанекспертизи, мікробіології, зоогігієни та безпеки і якості продуктів тваринництва. Протокол №18 від 25 червня 2020 року.

Модуль 1. Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у жуйних і свиней

Тема 1: Взаємовідносини тварин і місце паразитів у системі тваринного світу

Тема 2: Фізіологія та імунологічні чинники у системі паразит-хазяїн

Тема 3: Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у трематод

Тема 4 Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у цестод

Модуль 2: Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у коней, птахів і м'ясоїдних тварин

Тема 5: Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у нематод

Тема 6: Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у акантоцефал

Тема 7: Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у комах і кліщів

Тема 8: Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у найпростіших

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у жуйних і свиней												
Тема1 Взаємовідносини тварин і місце паразитів у системі тваринного світу	11	2	2			14						
Тема 2. Фізіологія та імунологічні чинники у системі паразит-хазяїн	11	2	2			14						
Тема 3. Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у трематод	11	2	2			14						
Тема 4. Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у цестод	11	2	2			15						
Разом за модулем 1	73	8	16			57						
Модуль 2. Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у коней, птахів і м'ясоїдних тварин												
Тема 5. Біологічні особливості системи паразит-	11	4	4			3						

хазяїн у нематод												
Тема 6. Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у акантоцефал	11	4	4			3						
Тема 7. Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у комах і кліщів	11	4	4			3						
Тема 8. Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у найпростіших	11	4	4			3						
Тема 9: Загальна характеристика найпростіших. Піроплазмідози тварин.	11	4	4			3						
Тема 10: Хвороби, спричинені прокаріотами	11	4	4			3						
Тема 11: Загальна характеристика класу Insecta. Овові хвороби тварин.	11	4	4			3						
Разом модулем 2	77	28	28			21						
Усього годин	150	36	36			78						

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1: Взаємовідносини тварин і місце паразитів у системі тваринного світу	2
2	Тема 2: Фізіологія та імунологічні чинники у системі паразит-хазяїн	2
3	Тема 3: Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у трематод	2
4	Тема 4 Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у цестод	2
5	Тема 5: Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у	2

	нематод	
6	Тема 6: Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у акантоцефал	4
7	Тема 7: Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у комах і кліщів	4
8	Тема 8: Біологічні особливості системи паразит-хазяїн у найпростіших	4
9	Тема 9: Загальна характеристика найпростіших. Піроплазмідози тварин.	4
10	Тема 10: Хвороби, спричинені прокаріотами	4
11	Тема 11: Загальна характеристика класу Insecta. Ововодні хвороби тварин.	4
	Разом	36

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вивчення сучасних методів діагностики та лікування трематодозів і цестодозів жуйних тварин	2
2	Удосконалення методів діагностики, лікування та профілактики нематодозів жуйних тварин	2
3	Вивчення методів діагностики, лікування та профілактики ентомозів жуйних тварин	2
4	Вивчення особливостей поширення, діагностики, лікування та профілактики акарозів жуйних тварин	2
5	Вивчення методів діагностики протозоозів жуйних тварин	2
6	Вивчення особливостей поширення, діагностики, лікування та профілактики гельмінтозів свиней	2
7	Удосконалення сучасних методів діагностики, лікування та профілактики ентомозів, акарозів і протозоозів свиней	2
8	Вивчення особливостей поширення, діагностики, лікування та профілактики гельмінтозів коней	2
9	Удосконалення сучасних методів діагностики, лікування та профілактики ентомозів, акарозів і протозоозів коней	2
10	Вивчення методів діагностики гельмінтозів птиці	2
11	Удосконалення методів діагностики, лікування та профілактики ентомозів і акарозів птиці	2
12	Удосконалення методів діагностики, лікування та профілактики протозоозів птиці	2
13	Вивчення особливостей поширення, діагностики, лікування та профілактики гельмінтозів м'ясоїдних тварин	2
14	Стронгілідози коней. Амідостомоз гусей.	2
15	Трихуратози тварин. Трихінельоз.	2
16	Спіруратози тварин і птиці.	2

17	Акантоцефальози тварин..	2
18	Овові хвороби тварин.	2
	Всього	36

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Удосконалення сучасних методів діагностики, лікування та профілактики ентомозів, акарозів і протозоозів м'ясоїдних тварин	10
2.	Удосконалення гельмінтологічних методів дослідження об'єктів довкілля	10
3.	Основні методи досліджень в гельмінтології.	14
4.	Прижиттєві методи досліджень.	2
5.	Гельмінтоовоскопічні, гельмінтоскопія, гельмінтолавроскопія.	2
6.	Кількісні та якісні методи досліджень.	2
7.	Інтенсивність інвазії (І), екстенсивність інвазії (ЕІ), інтенсефективність (ІЕ), екстенсефективність (ЕЕ).	2
8.	Посмертні методи досліджень.	2
9.	Лабораторні методи досліджень	4
10.	Загальна характеристика трематод. Фасціольоз тварин.	2
11.	Парамфістоматидози жуйних. Дикроцеліоз.	2
12.	Опісторхоз тварин. Ехіностоматидози птиці.	2
13.	Цистицеркози тварин.	2
14.	Ехінококоз тварин. Ценуроз овець.	2
15.	Монієзіоз, тізанієзіоз жуйних. Аноплоцефальози коней.	2
16.	Дипілідіоз м'ясоїдних. Гіменолепідіози птиці.	2
17.	Аскарідатози тварин.	2
18.	Легеневі стронгілідози.	2
19.	Шлунково-кишкові стронгілідози тварин.	2
	Всього	78

Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. *Словесні*: пояснення, розповідь (евристична і репродуктивна), лекція, інструктаж, робота з книгою (виготовлення таблиць, опорних конспектів).

1.2. *Наочні*: демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3. *Практичні*: лабораторний метод, виробничо-практичні методи.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1. *Аналітичний*

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності аспірантів.

3.1. *Проблемний*

3.2. *Дослідницький*

3.3. *Репродуктивний*

3.4. *Пояснювально-демонстративний*

4. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, ділові та рольові ігри, використання проблемних ситуацій, екскурсії, заняття на виробництві, групові дослідження, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій)

5. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, електронних таблиць, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання, співробітництво студентів (кооперація)).

8. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних, лабораторних та семінарських заняттях;

- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;

- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;

- написання рефератів;

- результати тестування;

- письмові завдання при проведенні контрольних робіт.

4. Пряме врахування у підсумковій оцінці виконання студентом певного індивідуального завдання :

- навчально-практичне дослідження із презентацією результатів тощо.

9. Розподіл балів, які отримують аспіранти для заліку

Поточне тестування та самостійна робота			С Р С	Разом за модулі та СРС	Ате- ста- ція	Сума
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	15	85 (70+15)	15	100
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3				
T1	T2	T3				
23	23	24				

10. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Рекомендована література

Базова

1. Галат В. Ф., Березовський А. В., Сорока Н. М., Прус М. П., Євстаф'єва В.О., Галат М. В. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин. Підручник / За ред. проф. Галат В. Ф. – Полтава: ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2012. – 338 с.
2. Методичні вказівки з діагностики гельмінтозів тварин / В.Ф. Галат, А.В. Березовський, Н. М. Сорока. – К.: Ветінформ, 2004. – 54 с.
3. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин / В. Ф. Галат, А. В. Березовський, М. П. Прус, Н. М. Сорока; За ред. В. Ф. Галата. – К.: Вища освіта, 2003. – 464 с.

4. Практикум із паразитології / В. Ф. Галат, Ю. Г. Артеменко, М. П. Прус та ін.; За ред. В. Ф. Галата. – К.: Урожай, 2001. – 192 с.

Допоміжна

1. Василькова З. Г. Методы гельминтологических исследований (Пособие для врачей и биологов). – М.: Медгиз, 1955. – 228 с.
2. Демидов Н. В. Гельминтозы животных: Справочник. – М.: Агропромиздат, 1987. – 335 с.
3. Зажитцева та посмертна діагностика гельмінтозів тварин: Методичні рекомендації для студентів факультету ветеринарної медицини та слухачів Інституту післядипломного навчання керівників і спеціалістів ветеринарної медицини / С. І. Пономар, А. А. Антіпов, Ю. Г. Артеменко та ін. – Біла Церква, 2003. – 54 с.
4. Котельников Г. А. Гельминтологические исследования животных и окружающей среды: Справочник. – М.: Колос, 1983. – 208 с.
5. Котельников Г.А. Диагностика гельминтозов животных. – М.: Колос, 1974. – 240 с.
6. Лабораторные исследования в ветеринарии: Вирусные, рикетсиозные и паразитарные заболевания: Справочник под ред. Б. И. Антонова. – М.: Агропромиздат, 1987. – 24 с.
7. Методические рекомендации по проведению исследований в гельминтологии. – М., 1983. – 85 с.
8. Мигачева Л. Д., Котельников Г. А. Методические указания по использованию устройства для подсчета яиц гельминтов при диагностике нематодозов животных // Рекомендации Госагропрома СССР по внедрению достижений науки и практики в производство. – М., 1987. – № 6. – С. 85–87.
9. Основные методы диагностики гельминтозов: Методические рекомендации для студентов ветеринарного факультета и слушателей факультета повышения квалификации / Белоцерков. с.-х. ин-т; Сост. Ю. Г. Артеменко, А. А. Антипов. – Белая Церковь, 1990. – 53 с.
10. Паразитология и инвазионные болезни животных / М. Ш. Акбаев, А. А. Водянов, Н. Е. Косминков и др. – М.: Колос, 1998. – 743 с.
11. Потемкина В. А., Демидов Н. В. Справочник по диагностике и терапии гельминтозов животных. – М.: Сельхозгиз, 1955. – 352 с.
12. Практикум із паразитології / В. Ф. Галат, Ю. Г. Артеменко, М. П. Прус та ін.; За ред. В. Ф. Галата. – К.: Урожай, 1999. – 192 с.
13. Практикум по диагностике инвазионных болезней / М. Ш. Акбаев, К. И. Абуладзе, В. И. Тараканов и др. – М.: Колос, 1994. – 255 с.
14. Рекомендації щодо застосування камери для підрахунку яєць гельмінтів / Пономар С. І. – Біла Церква. – 2001 – 12 с.
15. Справочник специалиста ветеринарной лаборатории / Н. В. Коротченко, Ю. П. Смиян, А. П. Адаменко и др.; Под ред. Ю. П. Смияна. – К.: Урожай, 1987. – 368 с.

16. Gamble H.R. Trichinellosis. // Office International des Epizooties. Manual of standards for diagnostic tests and vaccines. List A and B diseases of mammals, birds and bees. Fourth edition. – Paris, France, 2000. – P. 322–327.

11. Інформаційні ресурси

1. Паразитарні (інвазійні) хвороби тварин – UA.TextReferat.com<http://ua.textreferat.com/referat-15185-1.html>
2. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин. Практикум//gendocs.ru/docs/33/32191/conv_1/file1.pdf
3. Паразитарні (інвазійні) хвороби тварин //www.referatcentral.org.ua